

Harju maakonna arengustrateegia elluviimise toetuse 2024-2027 kasutamise analüütiline kokkuvõte

Hetkeolukord ja teema valik

Rahandusministeeriumi ja Harjumaa Omavalitsuste liidu vahel 18.08.2023 toimunud maakonna arengustrateegia elluviimise toetuse 2024-2027 (MATA) kasutamise Harju maakonna dialoogi koosolekul otsustati kinnitada Harju maakonna fookusteemaks „Kvaliteetne elukeskkond ja -teenused“ ning suunata MATA vahendid hariduslike erivajadustega (HEV) ehk toetusvajadusega lastega seotud teenuste välja arendamisele ja kodulähedaste õppekohtade arvu tõstmisele.

See aitab kaasa Harju maakonna arengustrateegia 2040+ strateegiliste eesmärkide „Harju maakonnas on Läänemere regiooni parim elukeskkond - turvaline, roheline, kestlik ning kaasaegsete töökohtade ja teenustega.“ saavutamisele. Maakondliku strateegia tegevussuuna „Kvaliteetne elukeskkond“ regionaalse koostöötasandi üheks kõrgeima prioriteetiga tegevuseks on „Hariduslike erivajadustega laste õppevõimaluste regionaalne arendamine, sh ühised koolikohad, tugiteenused jne“.

HEV ehk toetusvajadusega lastele suunatud teenuste arendamine ja kodulähedaste koolikohtade arvu tõstmine toetab ka regionaalse arengu tegevuskava juurprobleemi „Harju maakonnas on suuremat tähelepanu vajavaks piirkondade vahelised erinevused tervises ja tervena elatud eluaastates“ lahendamist. Haridusvaldkond puudutab maakonnas suurt osa elanikkonnast, kuna lastele, õpetajatele ja tugispetsialistidele lisanduvad veel lapsevanemad, haridusasutuste tugipersonal, huvihariduse pakkujad jt. Üleriigilise haridusvaldkonna arengukava 2021 – 2035 kohaselt on seatud eesmärgiks, et aastal 2035 oleksid õpivõimalused valikurohked ja kättesaadavad ning õppijal oleks võimalik haridustasemetega ja -liikide vahel sujuvalt liikuda [...]. Äärmiselt tähtis on leida lahendused kitsaskohtadele: [...] kuidas lähtuda õppe korraldamisel õppijast ja toetada erinevaid õppijaid, arvestades nende sugu, erivajadust jne; [...]. Samas dokumendis on ühe kitsaskohana välja toodud, et puudub eri ministeeriumide haldusalasid ja eagruppe hõlmav terviklahendus hariduslike erivajadustega õppijate toetamiseks. Olemasolevad tugisüsteemid ei ole piisavalt tõhusad kaasava hariduse rakendamiseks ja haridusele ligipääsu tagamiseks. Näiteks ületab vaimsete arenguhäiretega laste osakaal Harju maakonna õpilaste koguarvust 2,5% piiri – seega üle 1800 lapse.

Harju maakonna arengustrateegias 2040+ on prioriteedina regionaalse tasandil välja toodud hariduslike erivajaduste laste õppevõimaluste arendamine, sh ühised koolikohad, tugiteenused jne.

Harjumaa Omavalitsuste Liit tellis analüüsi Harju maakonna omavalitsuste koostöömudeli välja toomiseks hariduslike erivajadustega lastele teenuste pakkumisel: <https://www.hol.ee/et/hev-uuring>.

HAAP Consulting poolt koostatud töös on muuhulgas välja toodud: „Erivajadusega laste tugisüsteemi korrastamise reformi fookus on raske ja sügava puudega laste teenuste korralduse süsteemi arendamisel. See valdkond on kohalike omavalitsuste (KOV) piire ületav, kuna teenuste tagamine ei ole väikese sihtrühma

tõttu KOV-idele alati jõukohane. Seega kasvab KOV-ide vahelise (maakonnaülese) koostöö vajadus teenuste tagamisel ja selleks vajaliku süsteemi loomisel.“

Harju maakonna MATA 2024-2027 tegevuskava koostamine ja projektide valik

Harju maakonnas viidi läbi MATA projektide taotlusvoor 22.02.2024-19.04.2024. Esitati 8 ettepanekut, milles kokku taotleti toetust rohkem kui 10 miljonit eurot.

Esitatud projektide hulgast valis MATA tegevuskavasse 2024-2027 projektid Harju maakonna arengukomisjon, mis on ka Harju maakonna arengustrateegia juhtrühmaks. Arengukomisjoni liikmeteks on peale maakonna omavalitsuste esindajate (8 liiget) ka Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskuse ning Põhja-Eesti Ühistranspordikeskuse juhid ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kohalike omavalitsuste osakonna Harjuma piirkonnajuht.

Esitatud projektide hulgast **eelvaliku tegemise** lähtekohana otsustas arengukomisjon toetada projekte, mis riigihalduse ministri 16.03.2023 määruse nr 15 „Maakonna arengustrateegia elluviimise toetuse tingimused ja kord“ § 3 lõike 2 punktis 1 sätestatud projekti sisuks olevate hariduslike erivajadustega tegelemise raames panustavad rohkem piirkondlikusse kohalike omavalitsuste (KOV) ülesesse koostöösse. Leiti, et HEV teemat käsitlevad kõik esitatud projektid ning eelvalik tehti arvestades KOV-de ülese koostöö nõuet. Eelvaliku läbivas projektis pidi olema vähemalt kahe KOV koostöö ja sellele mitte vastavad 2 projekti jäeti edasisest arutelust välja.

Eelvaliku läbinud projektide hulgast **prioriteetsete valimisel** arvestati eelmises lõigus nimetatud riigihalduse ministri määruse § 1 lõikes 3 paika pandud MATA toetuse eesmärki: pakkuda kohaliku omavalitsuse üksustele nende ühisel ülesannete täitmisel täiendavat riigi tuge maakonna arengustrateegias määratud eesmärkide saavutamisel vastavalt regionaalministri 08.09.2023 käskkirja nr 149 punktile 8 riigi ja maakonna esindajate dialoogi käigus kokku lepitud teemadele.

MATA 2024-2027 tegevuskavasse valitavate projektide otsustamisel tõstis arengukomisjon esile omavalitsuste ülese mõju ja ühise probleemkoha olemasolu tähtsust. Harjumaal on väljaspool Tallinna suur puudus koolikohtadest just tõhustatud- ja eritoe vajadusega lastele ning arengukomisjon otsustas suunata MATA rahastuse nimetatud maakonnaülese kitsaskoha kõrvaldamisele. Tõhustatud- ja eritoe vajadusega laste probleemidega tegelemine seati esile võrreldes ruumide füüsilise ligipääsetavusega ja tavakoolis õppivate üldist tuge vajavate lastega seotud probleemidega tegelemisega. Püsiva või ajutise liikumispuudega laste ligipääsetavus on kõikjal standardiks ja piirkondlik koostöö otsustati esmajärjekorras suunata intellekti- ja liitpuudega HEV laste probleemide lahendamisele.

Arengukomisjon valis välja ja tegi ettepaneku nimetada Harju maakonna MATA 2024-2027 tegevuskavasse neli Harju maakonna jaoks prioriteetset projekti:

- **Rae vallas elluviidav projekt „Hariduslike erivajadustega laste õppe lahendamine“**, milles plaanitakse koostöös naaberomavalitsustega rajada erivajadusega lastele suunatud õppe- ja

kompetentsikeskus, kuhu kuuluks nii rehabilitatsioonikeskus kui ka toimetuleku- ja/või hooldusõpe. Peamine koostöö on olnud ja tulevikus koolikohtadest huvitatud Raasiku, Kiili, Kose ja Jõelähtme vallad.

- **Saku vallas elluviidav projekt „Kajamaa koolile tänapäevaste õppetingimuste loomine“.** Projekti eesmärgiks on luua koolikohti erivajadusega õpilastele koostöös partneritega. Vallas on kõige rohkem eriõppe pädevust Kajamaa koolis, mille baasil plaanitakse kujundada HEV tugi- ja nõustamiskeskus, sh õppekohtade arvu suurendamiseks kooli suuremaks ehitades või uude asukohta kolides. Koostööd tehakse selleks peamiselt Saue vallaga.
- **Saue vallas elluviidav projekt „Haridusliku erivajadustega laste kooli rajamine“.** Koostöös naaberomavalitsustega plaanitakse Saue vallas rajada Salu kooli baasil Lääne-Harjumaa piirkonna hariduslike erivajadustega laste kooli. Koostööd selleks tehakse peamiselt Saku valla ja Keila linnaga. Salu kool ja Kajamaa kool pakuvad teenuseid erinevate hariduslike erivajadustega ja teenuste vajadustega lastele.
- **Viimsi vallas elluviidav projekt „Haabneeme Kooli juurdeehitus HEV õppekohtade arvu suurendamiseks“.** Projektis käsitletavasse juurdeehitusse on kavas üle tuua väiksema toe vajadusega lapsed Randvere koolist. Randvere koolis, kus praegu õpib erineva HEV toe vajadusega lapsi, vabaneb seeläbi õppekohti tõhustatud ja eritoega lastele. Projekti tulemusel saab Randvere koolis pakkuda tõhustatud ja eritoega õppekohti peale Viimsi valla laste, ka lähedastele KOV-dele (Jõelähtme, Maardu, Kuusalu).

Kõik eelnimetatud projektid on suunatud komisjoni poolt otsustatud prioriteetse teema lahendamisele.

Toetussummade suuruse otsustamisel pidas arengukomisjon otstarbekaks jagada kogu eraldatav summa kõigi nelja projekti vahel võrdsetes osades, mitte arvestades esitatud taotluste summade proportsioone.